

ГЕОРГІЙ ФЕДОРОВИЧ ЛАНГ
До 140-річчя від дня народження

28 липня 1875 р. в сім'ї петербурзького поміщика із німців народився син, якому дали ім'я Георгій. Федір Ланг не був багатою людиною, рано помер і залишив вдову з двома дітьми: донькою та сином. Бажання “вивести дітей в люди” було сильнішим, ніж всі труднощі. Георгія влаштували в гімназію німецького училища Св. Петра, що мала репутацію солідного навчального закладу. Георгію прийшлося допомагати матері, підробляючи приватними уроками. Успіхи в навчанні допомогли йому вступити у 1864 р. в Петербурзьку Військово-медичну академію. Коли Г. Ланг вступив до академії, С.П. Боткіна вже не було в живих 5 років. Багато академічних кафедр очолювали його учні. Ще будучи студентом, Г. Ланг виконав своє перше наукове дослідження: в 1898 р. “Больничная газета Боткина” надрукувала

його статтю “Случай язвенного воспаления толстых кишок с присутствием в испражнениях *Balantidii coli*”. У 1899 р. Г.Ф. Ланг закінчив Військово-медичну академію. Серед академічних реформ 60-70-х років XIX ст. було введено статут інститутських лікарів для удосконалення: за конкурсом відбиралися 10 найбільш здібних випускників, яким надавалася можливість підвищення кваліфікації з наступним відрядженням в кращі клініки Європи. Г.Ф. Ланг закінчив академію з похвальним листом і званням “лекаря с отличием” і був залишений для удосконалення при кафедрі діагностики внутрішніх хвороб і загальної терапії, якою керував учень С.П. Боткіна професор Михайло Володимирович Яновський (1854, Полтавська губернія – 1927, Кисловодськ), академік Військово-медичної академії (1911). В науковій діяльності клініки М.В. Яновського важливе місце посідали три проблеми: кровообіг (ці дослідження завершилися створенням теорії “периферичного серця”), фізіологія і патологія травлення (робота відбувалася в тісному контакті з лабораторією І.П. Павлова), вивчення фізико-хімічних властивостей еритроцитів.

Дисертація Г.Ф. Ланга “О диагностическом значении повышения способности красных кровяных телец и других изменений крови при раке желудка” була продовженням серії наукових праць клініки М.В. Яновського із вивчення осмотичної резистентності еритроцитів. Захист дисертації відбувся 24 листопада 1901 р. Науковий керівник і офіційні опоненти: професор С.С. Боткін і приват-доцент Г.Ю. Явейн були одноставні у високій оцінці дисертації Г.Ф. Ланга.

Деякі роботи Г.Ф. Ланга з проблем фізіології травлення та лікувального харчування були надруковані у 1901-1902 рр. в “Известиях Императорской Военно-медицинской академии”. Після закінчення терміну удосконалення при академії Г.Ф. Лангу була надана можливість удосконалюватися в Європі: в 1903-1904 рр. він відвідав клініки Креля, Крауса, Відаля, Мюллера; Пастерівський інститут у Парижі.

Повернувшись в Петербург, Г.Ф. Ланг працював ординатором військового госпіталю і одночасно проводив дослідження в лабораторії фізіологічної хімії Жіночого медичного інституту, де його керівником був проф. С.С. Салазкін. У 1905 р. Г.Ф. Ланг отримав звання приват-доцента.

Працюючи асистентом, а з квітня 1908 р. приват-доцентом госпітальної клініки Жіночого медичного інституту, Г.Ф. Ланг займався дослідженнями в різних галузях внутрішньої медицини. На XII Пироговському з'їзді він виступив з програмною доповіддю про ранню діагностику туберкульозу легень. У 1914 р. в “Известиях Военно-медицинской академии” вийшла його робота про патогенез поліцитемії і про відношення її до лейкемії, в якій

відзначається спільність ураження еритробластичного і гранулярного ростку кісткового мозку. Але в подальшому проявляється напрямок досліджень в галузі серцево-судинної патології. В журналі “Русский врач” (1911) надрукована стаття про залежність артеріального тиску від вмісту NaCl в сироватці крові. Вчений брав участь в написанні глави “Исследование органов кровообращения” в керівництві “Основы клинической диагностики” (1913).

У 1919 р. Г.Ф. Ланг був обраний професором Державного інституту медичних знань (нині Ленінградський санітарно-гігієнічний медичний інститут), а згодом – на кафедрі терапії Інституту удосконалення лікарів.

18 листопада 1922 р. Рада факультету Петроградського медичного інституту одностайно проголосувала за призначення Г.Ф. Ланга завідувачем кафедри факультетської терапевтичної клініки. Клінічною базою інституту була Петропавлівська лікарня для бідних. Оскільки в масштабах однієї факультетської клініки було неможливо перебудувати базу лікувальної, викладацької і дослідницької роботи, то Г.Ф. Ланг прийняв рішення очолити клінічну базу інституту – лікарню імені Ф.Ф. Ерісмана. 7 березня 1924 р. він став головним лікарем. Почалася діяльність Г.Ф. Ланга як будівничого лікарні і організатора охорони здоров'я. Головним лікарем Георгій Федорович працював у 1924-1931 рр. У 1928 р. він був призначений ректором інституту і ці обов'язки виконував до 1930 р. В 1935 р. почалося об'єднання факультетської терапії І ЛМІ і терапевтичного відділення 31-ї поліклініки. Через 10 років досвід об'єднання поліклініки з клінікою в складі І ЛМІ був використаний МОЗ СРСР в масштабах цієї країни.

Заслугою Г.Ф. Ланга вважається плідне вивчення проблеми гіпертонічної хвороби (нині – артеріальної гіпертензії). Ще в 1922 р. Г.Ф. Ланг першим висловлював думку, що гіпертонічна хвороба є самостійною хворобою, не пов'язаною з первинним ураженням нирок.

Вчення про гіпертонічну хворобу було викладено в монографії, що вийшла вже після смерті лікаря (в 1950 р.) і була відзначена Сталінською премією (1951 р.). Г.Ф. Ланг досліджував патологію міокарда. Йому належить перше в СРСР клініко-анатомічне дослідження пучка Гіса. Вперше в СРСР запропонував лікувати хворих з миготливою аритмією хінідіном. Запропонував термін “дистрофія міокарду”. Був творцем класифікації хвороб системи кровообігу. Г.Ф. Ланг із співробітниками створив новий напрямок в гематології, який можна назвати функціональним.

В клініці Г.Ф. Ланга були розпрацьовані деякі методи функціонального дослідження печінки. Вчений займався питаннями легеневої патології. Його робота “К вопросу о тромбоартериите легких” містить найкращий опис цієї хвороби. Г.Ф. Лангу належить 4-томний підручник із внутрішніх хвороб, який довгі роки був настільною книгою терапевтів.

Г.Ф. Ланг створив велику школу терапевтів, до якої належать О. Мясников, І. Теплов, Д. Гротель, Б. Ільїнський, М.І.Хвилицька та ін.

Помер 24 липня 1948 р., проживши майже 73 роки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мясников А. Ланг Георгий Федорович / А. Мясников // БМЭ в 36 т. / гл. ред. А.Н. Бакулев. – 2-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1960. – Т.15: Курт-Лимфоциты. – С. 216-218.
2. Хвилицкая М.И. Г.Ф. Ланг / М.И. Хвилицкая. – М.: Медицина, 1969. – 49 с.
3. Бородулин В.И. Ланг Георгий Федорович / В.М. Бородулин // БСЭ в 30 т. / гл. ред. А.М. Прохоров. – 3-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1973. – Т.14: Куна-Ломани. – С. 138.
4. Георгиевская Л.М. Г.Ф. Ланг (К 100-летию со дня рождения) / Л.И. Георгиевская, А.А. Кедров // Кардиология. – 1975. – №10. – С. 5-8.
5. К 100-летию со дня рождения Г.Ф. Ланга // Терапевтический архив. – 1975. – №7. – С. 4-7.
6. Бородулин В.И. Г.Ф. Ланг / В.И. Бородулин. – М.: Медицина, 1976. – 127 с.
7. Ланг Георгий Федорович // УРЕ в 12 т. / гол. ред. М.П. Бажан. – 2-е вид. – Київ: гол. ред. УРЕ, 1981. – Т.6: Куликів-Мікроклімат. – С. 57-58.